

Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo
Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani

Poziv javnosti

Proti zapiranju Muzeja norosti na Gradu Cmurek – Država mora poskrbeti za svojo kulturno dediščino

Prejšnji teden se je trenutni upravljavec Gradu Cmurek, Socialno varstveni zavod Hrastovec, čez noč in brez opozorila odločil prekiniti sporazum, po katerem je zavodu Muzej norosti dovoljeval souporabo nekaj prostorov na gradu za njegove dejavnosti.

Ker smo raziskovalci in raziskovalke, profesorji in profesorice ter študentje in študentke na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani sodelovali in sodelovale pri postavitvi razstave na gradu, smo to sporočilo doživeli kot hladen tuš, ki daje v nič tudi naše delo. Naši študentje in študentke so pod mentorstvom enega vodilnih slovenskih muzeologov, dr. Jožeta Hudalesa, postavili razstavo, s katero so prikazali različne vidike življenja v zaprti instituciji, ki se je nekoč imenovala Zavod za duševno in živčno bolne Hrastovec-Trate. Postavitev te razstave ter celotno pripoved o tej instituciji je bilo mogoče nedavno videti v dokumentarnem filmu Amirja Muratovića [Muzej norosti](#). Razstava je bila postavljena prav za tistimi zidovi, v katere so natlačili ljudi, obsojene na družbeni neobstoje. Kje pa naj Muzej norosti razstavlja, če ne v prostorih, v katerih so do leta 2004 trpeli “duševno in živčno bolni”? Naj postavijo svojo razstavo v prenatrpan grad v Hrastovcu?

S tem dejanjem so odgovorni v naši državi še enkrat pokazali, da jim ni mar ne za materialno ne za nematerialno kulturno dediščino svojega ljudstva. Država, ki bi morala kot lastnica gradu Zgornji Cmurek že zdavnaj poskrbeti, da bi ta impozantna srednjeveška arhitektura postala spomenik nacionalnega pomena in zanjo tudi ustrezno poskrbeti, se svoje lastne dediščine, še posebej če se ta nahaja daleč od horizonta prestolnice, očitno ne zaveda. Morda tudi noče. Ne zaveda se tudi pomena ohranjanja spomina na nečloveške razmere v zaprtih institucijah ter ozaveščanja novih generacij, da zapiranje “duševno in živčno bolnih” ljudi pač ni najbolj prijazna popotnica v nove čase.

Morda pa komu od odgovornih ni prav do tega, da bi na gradu Cmurek kot integralni del Muzeja norosti zaživel tudi evropski center za deinstitutionalizacijo, ki bo opozarjal na to, da je v 21. stoletju nastopil čas konca zaprtih institucij. Konec koncev je prav pandemija pokazala, kako nečloveške in življenjsko nevarne so institucije, v katere zapremo večje število ljudi in jih odrežemo od družbenih stikov.

Od države pričakujemo, da bo odgovorno ravnala s svojo dediščino. Če morda Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve ne prepozna svoje odgovornosti za ohranjanje kulturne dediščine in spomina s področja svojega delovanja ter, kot smo brali v časopisju, bojda podpira Zavod Hrastovec, ki se hoče “znebiti” cmureškega bremena, potem naj ustrezni organi slovenske države končno enkrat že razglasijo Grad Cmurek za spomenik državnega pomena – da tega še ni naredila, je že tako ali tako neverjetna malomarnost – nato pa ga preda v upravljanje nekomu, ki bo zidovom dediščine vdahnil novo življenje, v korist lokalni, s tem pa tudi celotni slovenski skupnosti.

Ljubljana, 2. 2. 2021